

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Δ.ρος ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΟΝΙΟΝ ΒΟΥΛΗΝ,

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 30 Ἀπριλίου 1862 Ε. Ε.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΤΩΝ ΚΚ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ, ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

ΚΑΙ ΦΩΚΑ

*Περὶ ἐπιχαρακτηρίσεως πάσης πρὸς
συνταγματικὴν μεταβρόμβωσιν προσπαθείας.*

*Ἐκδίδεται ἀνθορμητῶ συνδρομῇ διαφόρων Λευκαδίων
ἐν Κερκύρᾳ διαμερόντων.*

ΚΕΡΚΥΡΑ

Τυπογραφεῖον Η ΙΟΝΙΑ

Σπυρίδωνος καὶ Ἀρσενίου ἀδελφῶν Κάων

1862.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

**ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ**

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Κ. Αομβάρδου.

« Ἡ 16'. Βουλή διακηρύττει, ὅτι πᾶσα περὶ μεταρρυθμί-
» σεως τοῦ Συντάγματος προσπάθεια, καθὸ προσπάθεια
» νέας μετὰ τῆς Προστασίας συνθηκολογίας, κηρύσσεται αὐ-
» τόχρημα ἐθνικὴ προδοσία ».

Κ. Βαλαωρίτου.

« Ἡ Βουλή αὕτη συμμορφουμένη πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς
» ιά. διακηρύττει, ὅτι ἀποβάλλει οἰανδήποτε ἀρχὴν μεταρ-
» ρυθμίσεως τοῦ Πολιτεύματος, διότι θεωρεῖ πᾶσαν πρὸς τοῦ-
» το προσπάθειαν σφαγιάζουσαν τὸ ἐθνικὸν ζήτημα καὶ τελ-
» νουσαν νὰ συνάψῃ νέους δεσμούς μετὰ τὴν Προστασίας καὶ
» Ἐπτανήσου ».

Κ. Φωκά, προκαταρκτικῆ.

« Ἡ Βουλή, θεωροῦσα μὲν ὡς ἀπαράδεκτον πᾶσαν περὶ
» Συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως ἀπόπειραν καὶ πᾶσαν ἐν
» γένει μετὰ τῆς προστασίας συνθηκολογίαν, κατέναντι τῆς
» ἐπιδιωκομένης ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἐπτανήσου,
» μὴ ὑπαρχούσης δὲ μηδεμιᾶς προτάσεως περὶ συνταγματι-
» κῆς μεταρρυθμίσεως, θεωρεῖ ὡς μὴ ἐχούσας ἀντικείμενον
» τὰς προκειμένας προτάσεις καὶ μεταβαίνει εἰς ἄλλα ἀντι-
» κείμενα τῆς ἡμεροταξίας ».

Κ. Φωκά, δευτέρα.

« Ἡ Βουλή, καὶ τοι μηδεμιᾶς προτάσεως ὑπαρχούσης περὶ
» συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, οὐχ ἦττον ἐκφράζουσα τὸ
» φρόνημά της, κηρύττει ἀπαράδεκτον πᾶσαν, εἴτε διὰ συν-
» ταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, εἴτε ἄλλως πως συνθηκολό-
» γησιν μετὰ τῆς Προστασίας, κατέναντι τῆς ἐπιδιωκομένης
» ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἐπτανήσου ».

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ Κ. Ι. ΜΑΡΙΝΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΟΝΙΟΝ ΒΟΥΛΗΝ

Κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τῆς 30 Ἀπριλίου 1862.

Αἰσθανόμενος, Κύριοι Βουλευταί, τὸ καθήκον ἵνα λάβω τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ὑπὸ βούλευσιν σπουδαιοτάτου ἀντικειμένου, λυποῦμαι ὅτι προβαίνω εἰς ἀγόρευσιν ἐν ὥρᾳ λίαν βραδείᾳ, καθ' ἣν ἡ Βουλὴ ἐκ πολυώρου συνεδριάσεως τυγχάνει ἀπηνυδισμένη· ἀλλ' οὐχ ἤττον ἐλπίζω, ὅτι ὑμεῖς θέλετε εὐμενῶς δόσει προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους μου. Καὶ πρὸ πάντων κρίνω οὐχὶ μὲν ἀναγκαῖον, ἀλλὰ χρήσιμον νὰ κάμω μνείαν τῶν ἀρχῶν, ἃς κατὰ τὴν βουλευτικὴν μου πορείαν ἔχω ὡς ἑδηγούς. Εἶπον, οὐχὶ ἀναγκαῖον, διότι βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ θεωρήσω ἑμαυτὸν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἵνα ἐκδώσω σήμερον βουλευτικὸν πρόγραμμα. Τὸ πρόγραμμά μου ὑπάρχει γνωστὸν καὶ οὕτως εἶπεν ἐνσαρκωμένον εἰς τὰ γεγονότα τοῦ δωδεκαετοῦς παρελθόντος μου, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῆς βουλευτικῆς ἐντολῆς, ἣν ἐπὶ τρεῖς βουλευτικὰς περιόδους πρὸ τῆς ἐνεστῶσης μὲ περιέβαλεν ἡ πατρίς μου. Ἀλλὰ κρίνω χρήσιμον τὴν μνείαν τῶν ἀρχῶν μου, ὅπως κατανοηθῶσιν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔποψιν αἱ παρατηρήσεις, ἃς προτίθεμαι νὰ ὑποβάλω εἰς τὰς διασκέψεις σας.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι Ἕλληνας καὶ ἐγὼ, Ἐπτανήσιος καὶ Βουλευτὴς τοῦ Ἰονίου Λαοῦ, ἐθεώρησα ἀείποτε ὡς κυρίαν ἐντολήν μου τὴν ἐπιδιώξιν τῆς Ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως· ὅτι θεωρῶ ὡς καθήκον μου τὴν πρὸς τοῦτο ἐνέργειαν διὰ παντὸς νομίμου μέσου καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ περιστασιν, ἣν ἐν συνειδήσει ἤθελον κρίνει πρόσφορον. Ἰπῆρξε, Κύριοι, χρόνος, καθ' ὃν μάλιστα ἐπετρέπετο ἡ ἔκφρασις τῆς

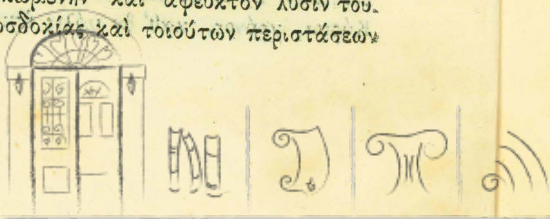
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Ἐθνικῆς εὐχῆς, ἡ δὲ πραγματοποίησις θεωρεῖτο ὡς ἀπώτατον σημεῖον ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ τότε δὴ μετὰ θάρρους ἐπεδιώκετο ἡ συνταγματικὴ μεταρρυθμίσις, μηδένα γενῶσα δισταγμὸν, καθότι θεωρεῖτο ὡς μηδὲν δυναμένη νὰ παραβλάψῃ τὸν Ἐθνικὸν σκοπὸν. Ἐνθυμούμαι ὅτι γενομένης κατὰ τὴν Θ'. Βουλὴν προτάσεως, ὅπως αἰτηθῆ ῥιζικὴ μεταρρυθμίσις τοῦ Συντάγματος, ἐδήλωσα τὴν συνδρομὴν μου. Ἀκούσας δὲ φίλον τινὰ καὶ συνάδελφον ἐκφράσαντα δισταγμὸν μήπως νέον Σύνταγμα παραβλάψῃ τὸν Ἐθνικὸν σκοπὸν, ἐπροθυμήθην ἀμέσως νὰ ἐκδηλώσω τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπὲρ τῆς προτάσεως γνώμη μου· ὅτι δηλαδὴ ὑπὲρ τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως γνωμοδοτῶν, ἐθεώρουν συνάμα ὡς τηρουμένην ἀκεραίαν τὴν ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως εὐχὴν.

Ἡ ἰδέα τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως ἐφαίνετο ἀνεκτὴ κατὰ τὴν Θ'. Βουλὴν, τὴν Γ'. καὶ μέχρι τινὸς τῆς ΙΑ'. Κατ' ἐκεῖνο δὲ τὸ διάστημα πλείστα δείγματα ἐκ μέρους τῆς Προστάσιος ἐνεφανίσθησαν, πρὸς ματαίωσιν τεινοντάτων ἐλευθεριῶν, αἵτινες εἶχον χορηγηθῆ κατὰ τὰ ἔτη 1848 καὶ 1849· πολλὰ ἀπόπειραι ἐγένοντο πρὸς ἐκμηδένισιν τῆς ἐλευθεροτυπίας καὶ τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς. Εἶναι γνωστὰ γεγονότα, πολλάκις ἐξιστορήθέντα καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ, περὶ ὧν καὶ ἐγὼ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ὠμίλησα· διὸ παραλείπω τὴν ἐπανάληψιν. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κ. Γλάδστωνος, μετὰ ὄριμον καὶ εὐσυνείδητον μελέτην ἐπὶ τοῦ περὶ συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως ζητήματος, δὲν ἐδυνήθην ἢ νὰ μορφώσω φρόνημα, ὅτι ἀπαράδεκτος ἀπέβαινε πᾶσα τοιαύτη. Τὸ φρόνημα τοῦτο παρεδέχθη, Κύριοι Βουλευταί, ἀφορῶν πρὸς τὸ Ἐθνικὸν μέλλον, ὑπὲρ οὗ φλέγεται παντὸς Ἰονίου ἡ καρδία· πρὸς τὰς διακηρύξεις τῆς ΙΑ'. Βουλῆς καὶ τὰς πολιτικὰς περιστάσεις· ἀφορῶν εἰς τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς Διπλωματίας κείμενον Ἀνατολικὸν ζήτημα καὶ εἰς τὴν προσδοκωμένην καὶ ἄφρευκτον λύσιν του. Ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς προσδοκίας καὶ τοιοῦτων περιστάσεων

ἔκρινα ὅτι ἡ παραδοχὴ νέου συνταγματικοῦ θεσμοῦ δὲν ἐπετρέπετο· ἐστοχάσθην ὅτι ἐδύνατο ν' ἀποβῆ αἴτιον προσκόμματος ἢ τοῦλάχιστον βραδύτητος πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Ἐθνικοῦ σκοποῦ. Ἐφθασα δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, οὐχὶ διότι πρεσβεῶ ὅτι συνταγματικὴ μεταρρυθμίσις ἢ νέος συνταγματικὸς θεσμὸς δύναται ἐν δικαίῳ νὰ ἐλαττώσῃ τὸ δικαίωμα Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τεθειμένου ὑπὸ ξένην Προστασίαν, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐλευθερωθείσης μητρὸς του· οὐχί· τὸ δικαίωμα τοῦτο, κατέναντι οἰουδήποτε γεγονότος, διατηρεῖται ἀείποτε ἀπαραιμείων· ἀλλὰ τὸ φρόνημα ἐκεῖνο παρεδέχθη, διότι ἐν πράγματι ἐδύνατο τυχὸν ἐνώπιον τῆς διπλωματίας ὁ νέος θεσμὸς, μεταξὺ τῶν Ἰονίων καὶ τῆς Προστάσιος συνομολογούμενος, νὰ παρέξῃ πρόφασιν ὅπως ἡ Προστασία παραταθῆ. Καὶ νὰ μὲν ἤκουσα πολλάκις ἐπαναλαμβανομένην ἐνταῦθα τὴν θεωρίαν, ὅτι μεταρρυθμίσις πρὸς βελτίωσιν τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν εἶναι πρόοδος· ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ ἐμποδίσῃ, προπαρασκευάζει τὸ Ἐθνικὸν μέλλον· ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος, ἂν ἡ μεταρρυθμίσις ἤθελεν εἶσθαι πραγματικῶς τελεσφόρος βελτιώσεως, ἀφ' ἑτέρου, καί τοι μὴ ὦν διπλωμάτης, ἔχω ἱκανὸν νοῦν ὅπως ἐννοήσω ὅτι ἡ θεωρία ἐκεῖνη δὲν λύει τὴν κατὰ τὸ δοκοῦν μοι δυσκολίαν· δὲν σημαίνει, ὅτι δοθείσης τῆς περιστάσεως, ἵνα ἡ Διπλωματία ἐπιληφθῆ τοῦ Ἰονικοῦ ζητήματος, ἤθελε λείψει ἡ ἐνδεχομένη ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως διπλωματικὴ πρόφασις, περὶ ἧς προεῖπον. Τέλος δὲ, ὦ συνάδελφοι, ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἐγειρομένη ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας μου, καὶ ἰσχυρὸν ἐν ἐμοὶ δισταγμὸν ἐγείρουσα, ἐπιτακτικῶς μοι ἀπηγόρευε τὴν συναίνεσιν εἰς τὴν συνταγματικὴν μεταρρυθμίσιν, ἐνώπιον τοῦ Ἐθνικοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος. Μοὶ ἀπηγόρευε, ναι, τὴν συνδρομὴν μου, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἂν ὑπετίθετο ὅτι ὑπὸ τὴν ξένην Προστασίαν ἡ μεταρρυθμίσις ἤθελε παραγάγει ἀληθῆ καὶ πλήρη εὐημερίαν εἰς τὸν Ἰόνιον λαόν, μολοντοῦτο ὁ ἕνεκεν τοῦ μέλλοντος δισταγμὸς ὄφειλε νὰ ὑπερι-

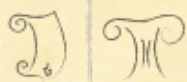
σχύση ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Διότι, Κύριοι, ἡ τύχη τῶν λαῶν δὲν ἐκμετρεῖται δι' ἡμερῶν καὶ δι' ἐτῶν, ἀλλὰ δι' αἰώνων. Καὶ δὴ προτιμότερον μία γεννεὰ νὰ στερηθῇ εὐημερίας, παρ' ὅτι ἡ εὐημερία μιᾶς νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν τύχην τῶν μεταγενεστέρων.

Ἐπὶ τοιούτων διαλογισμῶν, ἔντιμοι Βουλευταὶ, ἐσηρῖζετο τὸ ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κ. Γλάδστωνος φρόνημά μου. Ἐκ τούτου καὶ κατεψήφισα τὴν τότε περὶ μεταρρυθμίσεων πρότασιν. Τὸ φρόνημα τοῦτο διέμεινεν ἐν ἐμοὶ ἀμετάβλητον διότι οὐ μόνον δὲν ἔλαβον μεταγενεστέρους λόγους, ὅπως τὸ μεταβάλω, ἀλλὰ καὶ νέα γεγονότα προσετέθησαν, τὸ αὐτὸ φρόνημά μου ἐνισχύοντα. Γνωστότατα εἶναι τὰ μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κ. Γλάδστωνος ἐν τῷ τριετῶν διαστήματι πολιτικὰ συμβάντα ἐν Εὐρώπῃ, ἅτινα βασιμῶς ἀνύψωσαν τὰς δικαίας προσδοκίας τῶν λαῶν. Ἐκ τῶν συμβάντων τούτων ἀρκοῦμαι ἀναφέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν ἐθνικοτήτων κηρυχθεῖσαν ἀρχὴν, ἣτις καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα προέβη ὑπὲρ τινῶν λαῶν. Τῆς ἀρχῆς ταύτης, πέποιθα, ἡ ἀκαταμάχητος ἐπιβρόχη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὐδὲ νὰ μείνῃ ἀλλοτρία τῆς Ἑπτανήσου.

Ἄλλ' ἐνῶ τοιοῦτον εἶναι τὸ φρόνημά μου ὡς πρὸς τὴν συνταγματικὴν μεταρρύθμισιν, ἀφ' ἑτέρου ἀντιπρόσωπος ὢν λαοῦ περιστοιχιζομένου ἐκ πραγματικῶν ἀναγκῶν, ἔχω συνάμα ὡς κανόνα τῆς πορείας μου καὶ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ὅσον οἶόν τε βελτιώσεως τῆς καταστάσεώς του. Χρεωστῶ νὰ κατὰβάλω πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ὅσον ἔνεστιν ἀνακούφισιν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπιχειμένων ἀναγκῶν του. Ταῦτα δὲ ἐν τὸς τῶν ὀρίων τῆς βουλευτικῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἐξασκήσεως τῶν ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος συντάγματος δικαιωμάτων τῆς Βουλῆς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν νομοθετικῶν μέτρων, ἅτινα δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸ στάδιον νέων συνταγματικῶν θεσμῶν. Λέγω δὲ μόνον ἐπιδίωξιν καὶ προσπάθειαν, διότι αὐταὶ καὶ μόναι παρ' ἐμοῦ ἐξαρτῶνται. Ἡ πραγματοποίησις ἐξήρτηται καὶ ἀπὸ ἄλλων στοιχείων. Ἄλλως τε δὲ πολυχρόνιος

πείρα μ' ἐδίδαξε πόσα καὶ ὅποια προσκόμματα ἐν τῇ νῦν πολιτικῇ τῆς Ἑπτανήσου καταστάσει παρεμβάλλονται εἰς τὸ λυσιτελεῖν τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀντιπροσώπου καὶ εἰς αὐτὴν προσέτι τὴν ἐνεργεσίαν του. Καὶ ἐπειδὴ εἶπον περὶ τῆς κατ' ἐμὲ βουλευτικῆς ἐντολῆς ὡς πρὸς τὰς ἐπιχειρούσας ἀνάγκας, πολλάκις δὲ ἤκουσα γινόμενον λόγον περὶ πλειονότητος καὶ μειονότητος ἐν τῇ Βουλῇ, χρεωστῶ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι νομίζω μὴ ὑφισταμένην τὴν διαστολὴν ταύτην ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας. Τῷ ὄντι πανταχόθεν τῆς Βουλῆς ἀκούω νὰ ἀναγγέληται ὡς ἐπιδιωκομένη ἡ βελτιώσις τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ γεγονός τῆς πανταχόθεν προσαγωγῆς νομοσχεδίων καὶ παντοίων προτάσεων ἐπιμαρτυρεῖ τοῦ σκοποῦ τὴν ταυτότητα. Ἄν δὲ διαφωνία ὑπάρχει, αὕτη ἀνάγεται εἰς τὰ καθέκαστα τῶν μέτρων καὶ εἰς τὴν παρ' ἐκάστων ἢ ἐκάστου ἐκλεγομένην πορείαν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ὑποθέσεων. Ἄλλ' οὔτε ὁ πρὸς βελτιώσιν σκοπὸς, οὔτε ἡ πρὸς τοῦτο ἐνεργεῖα ἀμφισβητεῖται.

Ἐνώπιον δὲ τῆς ταυτότητος τοῦ ὁμολογουμένου σκοποῦ, εἰς ἐμὲ, ὅστις βραδέως εἰσῆλθον εἰς τὴν Βουλὴν ταύτην καὶ ἀλλότριος εἶμαι τῶν διατρεζάντων πρότερον, ἐπιτρέπεται δικαίως ἵνα εἶπω, ὅτι εἶμαι αὐτοκέφαλος καὶ ἀνήκω εἰς τὴν ἐμὴν συνείδησιν, οὐδόλως δὲ ὀφείλω ἵνα θεωρηθῶ ὡς ἀποκλειστικῶς καταταγμένος εἰς τὴν παρὰ τῶν μὲν ἢ τῶν δὲ διαγραφείσαν πορείαν ὅτι, τέλος, ὠρισμένας ἔχων πρὸς πολὺ τὰς ἀρχὰς τῆς πορείας μου, συμφωνῶ μετὰ τῶν μὲν ἢ μετὰ τῶν δὲ, καθ' ὅσον τὰ προτεινόμενα μέτρα, ὅθεν δῆποτε καὶ ἂν προέρχωνται, συνάδουσι πρὸς τὰς ἀρχὰς μου. Καὶ λοιπὸν δὲν θεωροῦμαι οὐδὲ ὡς κεκλημένος ἵνα ἀπαντήσω πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ προαγορευσαντος εἰπωθέντα περὶ πληθῶς νομοσχεδίων ἐκ τῆς μιᾶς μερίδος προταθέντων καὶ περὶ ὀλίγων ἐκ τῆς ἄλλης. Παρατηρῶ μόνον, ὅτι ὅταν προσφάτως ἔλαβον ἔδραν ἐν τῇ Βουλῇ, πολυάριθμα νομοσχέδια καὶ ἄλλαι προτάσεις ὑπῆρχον εἰσηγμένα. Καὶ λοιπὸν χωρὶς νὰ παραιτηθῶ τῆς ἰδέας ἵνα καὶ ἐγὼ προτείνω πᾶν ἄλλο μέτρον, ἄ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

περ ἤθελον κρίνει ἐπιωφελές, ἠδὲχθήην ἐντοσοῦτω, ὅπως τὰ ἐκτοτε ἐπὶ τῆς τραπέζης κείμενα δυνηθῶσι νὰ λάβωσι πέρασ. Ἀλλὰ λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἐλπίσω.

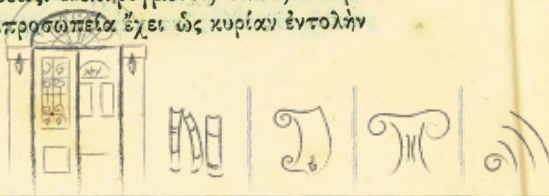
Ἦκουσα, Κύριοι, πολὺν λόγον γενόμενον καὶ περὶ ἀνεφίκτου τῆς βελτιώσεως· ἀλλὰ κατ' ἐμὲ, τὸ θέμα τοῦτο δύναται μὲν νὰ παρέξῃ πρόσθετον λόγον ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου, ἣν ἐξ ἐθνικοῦ αἰσθήματος ὀρμώμενοι καὶ ἐπὶ ἀδιαφιλονεικίτου δικαιώματος ἐρεϊδόμενοι ἐπιζητοῦμεν· ἀλλὰ τὸ θέμα ἐκείνο δὲν ἐλαττώνει τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἰονίου Ἀντιπροσώπου ὡς πρὸς τὰς ἐπικειμένας ἀνάγκας. Δὲν ἀπαλλάττει αὐτὸν τοῦ καθήκοντος, ἵνα καὶ ἐν τῇ νῦν πολιτικῇ καταστάσει προσπαθῇ τὴν ὅσον οἶόν τε ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ, ἔστω καὶ ἐλαχίστην. Διότι, Κύριοι, τὸ στάδιον τῆς βελτιώσεως δύναται νὰ παρομοιωθῇ πρὸς γραμμὴν ἐκτεταμένην καὶ πολυάριθμα ἔχουσαν σημεῖα, ἐξ ὧν, φρονῶ, ὅτι ἂν ἐν τῇ ἐνεστώσῃ πολιτικῇ καταστάσει τῆς Ἑπτανήσου δὲν δύναμαι νὰ ἐπιτύχω τὴν βελτίωσιν κατὰ χίλια, κατὰ ἑκατὸν, κατὰ δέκα σημεῖα, δὲν πρέπει ὡς ἐκ τούτου νὰ παραλείψω τὴν ἀπόπειραν τῆς ἐπιτεύξεως καὶ κατὰ ἐν. Οὕτω δὲ ἂν καὶ αὕτη ἀποτύχη, ἡ εὐθύνη δὲν θέλει προσαφθῇ εἰς ἐμὲ ἀλλ' εἰς ὄντινα ἄλλον ἀνήκει.

Προθέσας ἤδη, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὸ περὶ Συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως φρόνημά μου, προβαίνω ἵνα ὁμιλήσω περὶ τῶν προκειμένων προτάσεων.

Καὶ πρὸ πάντων ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι, ὅταν ἤκουσα ἀγγελιομένην ὑπὸ τοῦ Κυρίου Λομβάρδου τὴν πρότασίν του, παρεκτὸς τῆς ἐντυπώσεως, ἣν μοι ἐπροξένησεν ὁ δι' αὐτῆς ἐκφερόμενος χαρακτηρισμὸς ἐθνικῆς προδοσίας, ὅστις ἀναγκαίως πίπτει ἀπὸ τῆς πράξεως εἰς τὸν πράττοντα, τοῦτέστιν εἰς τὸν μεταρρυθμιστὴν, — ὅταν ἤκουσα, λέγω, τὴν πρότασιν, καὶ τοι ὧν ἀλλότριος τοῦ ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμίσεων φρονήματος, δὲν ἐδυνήθην ἢ νὰ ἐρωτήσω ἐμαυτὸν, — τίς ἢ ἀνάγκη τῆς προτάσεως. Κεκηρυγμένον, εἶπον, ὑπάρχει ἤδη, ὅτι ἡ Ἰόνιος Ἀντιπροσωπεία ἔχει ὡς κυρίαν ἐντολὴν

καὶ ὡς σημαῖαν τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἑπτανήσιων. Ἡ ΙΑ'. Βουλὴ καὶ τοῦτο διεκήρυξε διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου, καὶ τούτου ἔνεκεν ἀπεκήρυξε πᾶσαν συνταγματικὴν μεταρρυθμίσειν. Ἡ ΙΒ'. διὰ τῆς ἀπαντήσεώς της πρὸς τὸν λόγον τοῦ Ἀρμοστοῦ ἀνύψισε καὶ αὐτὴ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως σημαῖαν. Ἀφ' ἐτέρου οὐδεμία πρότασις οὔτε ἐκ μέρους τῆς Προστασίας, οὔτε ἐκ μέρους τινὸς Βουλευτοῦ προσηνέχθη πρὸς ἀπόπειραν συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως. Τίς ὅθεν ἡ βουλευτικὴ ἀνάγκη, ὅπως γενῇ πρότασις πρὸς νέαν ἀποκήρυξιν, καὶ πρότασις μάλιστα προσάπτουσα εἰς οἰονδήποτε τυχὸν φρονούντα ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως τὸν μῶμον τῆς ἐθνικῆς προδοσίας; Τοιαῦτα ἐν ἑαυτῷ διελογίσθη. Εἶπον δὲ, τίς ἢ βουλευτικὴ ἀνάγκη τῆς προτάσεως, διότι φρονῶ, ὅτι κατὰ πᾶσαν περίστασιν αἱ βουλευτικαὶ ἀποφάσεις καὶ διακηρύξεις ὀφείλουν νὰ ἔχωσι τὴν ἀποχρῶσαν αἰτίαν των, νὰ μὴ ἑλλείπωσι καταλλήλου ἀντικειμένου. Καὶ μὲν ἐν τῇ συζητήσει περὶ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ὁ Γραμματεὺς τῆς Γερουσίας ἔκαμε λόγον περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ὀφελείας τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, ἀλλ' οἰονδήποτε εἶναι τὸ φρόνημα αὐτοῦ, οὐ μόνον, κατὰ τὸ δοκοῦν μοι, αἱ ἐκφράσεις τοῦ Γραμματέως δὲν ἐγένων τὴν ἀνάγκην, ὅπως περὶ τούτου παρεμβληθῶσι πρότασις καὶ ἐκτενὴς συζήτησις, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἐτέρου πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ Γραμματέως ἐδόθη ὑπεραρκούσα ἀπάντησις καὶ ἀντίκρουσις παρὰ τῶν ἀκολουθῶν ἀγορευσάντων ῥητόρων.

Ἀλλὰ προχθὲς ὡς λόγος τῆς προτάσεως ἐπηνέχθη καὶ τὸ ἐπίσημον τοῦ Κ. Λύττωνος πρὸς τὸν Κ. Γλάδστωνα. Τοῦτο ἐπέστησε βεβαίως καὶ ἐμοῦ τὴν σπουδαίαν προσοχὴν. Διότι διὰ τοῦ ἐπισήμου ἀναγγέλλονται ἐκ μέρους τῆς Προστασίας πολιτικὴ καὶ σκοπὸς ὅλως διόλου ἀπάδων πρὸς τὸν ἐθνικὸν πόθον καὶ τὰς προσπαθείας τοῦ Ἰονίου Λαοῦ πολιτικῇ ἀπάδουσα καὶ πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν. Τοιαύτην πολιτικὴν τὸ ἐπίσημον ἐνδεικνύει ὡς ὀδηγὸν τοῦ περαιτέρου συστήματος τῆς Προστασίας ὡς πρὸς τὴν Ἑπτάνησον, καὶ ὡς

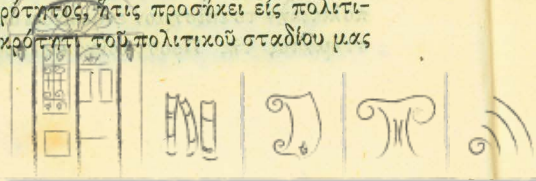

σκοπόν τῶν ἐελτιώσεων, ἃς φαίνεται προτιθεμένη δὴθεν ἵνα προαγάγῃ. Ἀλλὰ, καὶ ἐνταῦθα σύμφημι μετὰ τοῦ Βουλευτοῦ Κ. Παδοῦ, — ἀλλὰ ὁ Ἄγγλος διπλωμάτης λανθάνεται τὰ μέγιστα, ἀπατάται ἀπάτην μεγάλην, ἐὰν νομίζῃ ὅτι διὰ τῆς ἡπίου πολιτικῆς πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους, διὰ τῆς χορηγήσεως οἰασθήποτε εὐημερίας, ἂν καὶ πραγματικῆ αὔτη ἤθελεν ἀποβῆ, ὅπερ ἄδηλον, θέλει ποτὲ δυναθῆ, ἵνα ἐξασθενίσῃ καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἵνα ἐξαλείψῃ ἀπὸ τῆς καρδίας τῶν Ἑπτανησίων τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα, τὸν πόθον καὶ τὴν ὁρμὴν πρὸς τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀποκατάστασιν. Ἀπατάται, τὸ ἐπαναλέγω, ὁ Ἄγγλος πολιτικὸς ἀπάτην πρόδηλον· διότι κατέναντι τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τὰ πάντα ἐξαφανίζονται ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἑλλήνος. Τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα εἶναι ὑψηλόν, ἱερὸν, ἀνώτερον παντὸς ἄλλου καὶ ἀνεξάλειπτον εἰς πάντα λαόν. Εἶναι σπινθὴρ κείμενος παρὰ τῇ πυρίτιδι, ὃν καὶ τὸ ἐλάχιστον κέντημα ἀνάπτει καὶ ἡ πυρίτις μεταβάλλεται εἰς ἀναμμένην φλόγα, ἥτις διὰ μίαν καὶ τὰ μέγαρα καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο ὕλικὸν στοιχεῖον, ἔστω καὶ εὐημερίας, ἀποτεφρόνει, καὶ τὸν Ἕλληνα σύρει εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἐθνικῆς του ἀποκαταστάσεως, καίτοι ἐν τῇ μεταβολῇ ταύτῃ ὁ Ἕλληνας ἤθελε βλέπει τὴν μεγίστην εὐημερίαν αἴφνης μετατρεπομένην εἰς ἄκραν πέναν. Μάτην ὕθεν ὁ διπλωμάτης προσδοκᾷ ἐκ τῆς νέας πολιτικῆς τῆς προστασίας ὡς πρὸς τὴν Ἑπτάνησον τὴν ἐπίτευξιν σκοποῦ ἀτελεσφορήτου. Μάτην παραγνωρίζει τὰ διδάγματα τῆς ἱστορίας καὶ τὴν ἰδιόζουσαν ὁρμὴν τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τοῦ Ἑλλήνος. Ὅπως δὴποτε, τοιαύτη πολιτικὴ παρὰ παντὸς Ἑπτανησίου ἀποκηρύττεται· ἀπεκηρύχθη δὲ καὶ δι' ἐντόνων ἀγορεύσεων ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ. Ἀλλὰ προσθέτω, ὅτι ἂν ὡς Ἕλληνας καὶ θερμὸς ζηλωτὴς τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως οὕτω φρονῶ καὶ τοιαῦτα ἐκδηλῶ κατέναντι τοῦ ἐπισήμου τοῦ Κ. Λύτωνος, ἀφ' ἐτέρου, ὡς βουλευτῆς, ἐξετάζων βουλευτικῶς τὸ ἀντικείμενον μετὰ τῆς ψυχρότητος, ἥτις προσήκει εἰς πολιτικὸν ἄνδρα, καίτοι ἐν τῇ μικρότητι τοῦ πολιτικοῦ σταδίου μας

μηδὲ ὡς ἀντιποιοῦμενος πολιτικὴν βαρύτητα, ἐσυμπέρανα ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη, ἵνα πρὸς τοῦτο γενῆ πρότασις καὶ προκαλεσθῆ ἀπόφασις. Ἐσυμπέρανα οὕτω διὰ τοὺς λόγους, οὓς προηγουμένως ἐξέθηκα, καὶ τοὺς ὁποίους παρέχουσι τὰ γεγονότα, τὰ κεκρυγμένα δόγματα τῆς Ἰονίου ἀντιπροσωπείας.

Ἐκ τοιούτων διασκέψεων ὀρμώμενος, ἐξ ὧν πέποιθα ὅτι ὀρμάται καὶ ὁ Ἐντιμὸς Βουλευτῆς Κ. Φωκᾶς, θεωρῶ τὴν πρότασιν αὐτοῦ ὡς δεδικοιολογημένην καὶ συνάδουσαν πρὸς τὴν ὀρθὴν βουλευτικὴν πορείαν. Ἡ πρότασις αὔτη ἐκφράζει τὸν εἰς προκαταρκτικὴν πρότασιν ἀποχρῶντα λόγον κατέναντι τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν Κ.ων Λομβάρδου καὶ Βαλαωρίτου· τοῦτέστι τὴν ἔλλειψιν προτάσεως περὶ συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως. ἔχει δὲ ἐνταυτῷ καὶ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἐμπεριέχει τὸ φρόνημα τῆς Βουλῆς περὶ τοῦ ἀπαραδέκτου πάσης συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, καθ' ὅσον αὔτη ἐδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς συνθηκολογία ἐπάγουσα παράτασιν τῆς προστασίας. Ἡ πρότασις συνενώνει προσέτι τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ τοῦ Ἰονίου λαοῦ, καὶ τέλος τὴν ἰδέαν τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ σκοποῦ τούτου, δηλαδὴ τῆς ἐνεργείας ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς πρὸς ἐπίτευξιν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, ἡ πρότασις τοῦ Κ. Φωκᾶ διατηρεῖ ἀφ' ἐνὸς τὴν οὐσίαν τῶν ἐτέρων δύο ὡς πρὸς τὴν ἀποκήρυξιν τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, ἐνέχει δὲ ἀφ' ἐτέρου καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει προσήκοντος βουλευτικοῦ βήματος.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τύχη τῶν προτάσεων δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ προτείναντος, καὶ δυνατόν, μάλιστα δὲ πιθανώτερον νὰ μὴ γενῆ δεκτὴ ἡ τοῦ Κ. Φωκᾶ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πᾶς βουλευτῆς, καὶ τοὶ συμμεριζόμενοι τὸ φρόνημα αὐτοῦ, θέλει εὐρεθῆ εἰς τὸ στάδιον τῶν ἄλλων προτάσεων καὶ ἐν αὐτῷ δικαιοῦται, ὅπως, ἐνῶ ἡ Βουλὴ μέλλει νὰ προβῆ εἰς τὴν διακήρυξιν, ἐκλέξῃ τὴν καταλληλοτέραν διατύπωσιν. Διότι, Κύριοι, οἱ διαφωνοῦντες ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς διακήρυξεως, δὲν διστάζουσιν ὅμως νὰ ἐκ-

δηλώσωσι τὴν οὐσιώδη ἰδέαν τῆς, ἣν, ὡς προείπον, καὶ ἐγὼ συμ-
μερίζομαι. Ἐπομένως οὐδεμία δύναται νὰ προσαφθῇ ἀντί-
φασις εἰς τὴν πορείαν τοῦ Κ. Φωκᾶ προσενεγκόντος καὶ τὴν
προκαταρκτικὴν πρότασιν καὶ ἄλλην ὑποτροπολογοῦσαν τὴν
τοῦ Κ. Βαλαωρίτου. Ἄν δὲ ἡ ὑποτροπολογία προσήχθη
πρὶν ἢ ψηφισθῇ ἡ προκαταρκτικὴ, τοῦτο εἶναι συνέπεια τῆς
μὴ κανονικῆς πορείας τῆς συζητήσεως, καθ' ἣν, ἀντὶ νὰ προ-
πηγθῇ ἡ ἐκπεραίωσις τῆς προκαταρκτικῆς, συζητοῦνται ὅλαι
ἀθρῶως καὶ ἡ ψηφοφορία θέλει γενῆ ἐπ' αὐτῶν συγχρόνως.

Προβαίνει τώρα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τριῶν προτάσεων.
Καὶ κατὰ πρῶτον περὶ τῆς τοῦ Κ. Λομβάρδου. (*Αναγινώσκει
αὐτήν*).

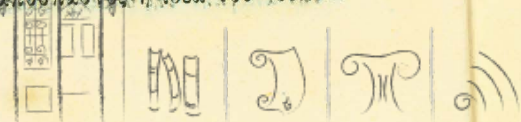
Ἐν τῇ προτάσει ταύτῃ θεωρῶ πρὸ πάντων βαρὺ πλημμέ-
λημα, τὴν ἰδέαν τῆς *ἐθνικῆς προδοσίας*. Διὰ τῆς ἰδέας
ταύτης προσβάλλεται ἡ ἀείποτε τεκμαίρομένη εὐλικρίνεια
τῆς συνειδήσεως ἐν τῷ φρονήματι. Δυνατὸν, Κύριοι, καὶ σύ-
νθηες τὸ νὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ καὶ ἀντίθεσις δοξασιῶν, ἀλλὰ
πᾶς ἕκαστος καὶ πολλῶ μᾶλλον ὁ Βουλευτῆς, καὶ τοὶ δια-
φωνῶν, χρεωστὲι νὰ σέβηται τὰς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων,
τεκμαίρων ἐν αὐταῖς τὴν εὐλικρίνειαν. Εἰς ὅλα τὰ συνταγμα-
τικὰ Κράτη, εἰς ὅλας τὰς Βουλὰς ὑπάρχουσι κόμματα· ἀλλὰ
καὶ τοὶ διαφωνοῦντα ὡς πρὸς τὴν πορείαν καὶ τὰ μέσα, ἔ-
χουσιν ὅμως ὅλα τὰ κόμματα ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν,
τὴν εὐημερίαν τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους των. Πρὸς ταύ-
την, ἕκαστος φρονεῖ, ὅτι δύναται νὰ φθάσῃ δι' ἐνὸς μέσου,
ὅπερ τὸ ἄλλο κόμμα δὲν θεωρεῖ ὡς συντελεστικὸν εἰς τὸν
σκοπὸν καὶ δὴ προκρίνει ὁδὸν διάφορον. Ἀλλ' ἕκαστος κόμ-
μα χρεωστὲι νὰ σέβηται ὡς εὐλικρινῆ τὴν τοῦ ἄλλου πε-
ποιθήσιν. Δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ λάθος ἐν τῇ δοξασίᾳ ἐνὸς κόμ-
ματος ἢ ἐνὸς πολιτικοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ τὸ πολιτικὸν λάθος
δὲν ἐλαττόνει τὴν εὐλικρίνειαν τοῦ φρονήματος· δὲν σημαί-
νει ὅτι ἐν τῇ δοξασίᾳ ὑπάρχει δόλος. Διὰ τῆς προκειμένης
προτάσεως ὅμως προσάπτεται δόλος εἰς τὸ φρόνημα, διότι
ἀπὸ τῆς προδοσίας εἶναι ἀναπόσπαστος ἡ ἰδέα τοῦ δόλου.

Συνάδει ἄρα γε πρὸς τὸν εἰς τὰς πεποιθήσεις ὀφειλόμενον σε-
βασμὸν τοιαύτη μομφή; Εἶναι ἄρα γε βουλευτικὸν καὶ τοῦ
αἰῶνος τῶν φῶτων βῆμα ἀντάξιον ἢ διακλήρυξις τῆς μομφῆς
ταύτης διὰ βουλευτικῆς ἀποφάσεως; Λίαν τρανὸν καὶ πρό-
δηλον εἶναι ἐν τῇ προκειμένῃ προτάσει τὸ ἀμάρτημα, καὶ
δὴ νομίζω πάντῃ περιττὸν νὰ εἰσέλθω εἰς ἐκτενεστέραν ἀνά-
πτυξιν περὶ τοῦ ἀτόπου, ὅπερ ἡ πρότασις παρέχει καὶ νὰ ἀ-
νατρέξω εἰς τὴν ἱστορίαν γεγονότων, τὰ ὅποια ἀνεθυμίζου-
σιν ὀδυνηρὰς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐποχὰς ἕνεκα τῆς παρα-
βιάσεως τῶν συνειδήσεων· ἐποχὰς, ὧν λίαν ἀφίστανται
αἱ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἐπικρατοῦσαι ἀρχαί.

Δυνατὸν ν' ἀντιπαρατηρηθῇ, ὅτι ἡ πρότασις ἀφορᾷ εἰς τὴν
πράξιν καὶ οὐχὶ εἰς τὸν πράττοντα ὅτι στιγματίζει τὴν ἀ-
πόπειραν τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ οὐχὶ τὸν
τυχὸν ἀποπειρώμενον. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἡ λεπτολογία αὕτη
δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὴν οὐσίαν τῆς ἰδέας, οὐδὲ νὰ προ-
λάβῃ τὴν ἀναγκαίαν ἀντανάκλασιν τῆς μομφῆς εἰς τὸ ἄτο-
μον. Καὶ βεβαίως, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἐνὸς λαοῦ
κηρύξῃ δι' ἀποφάσεως ὡς *ἐθνικὴν προδοσίαν* τὴν ἀπό-
πειραν τῆς συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, πάντες οἱ πολῖ-
ται καὶ ὁ ἐλάχιστος αὐτῶν θέλουσι δικαιοῦσθαι ἵνα κάμωσι
τὴν ἐφαρμογὴν, καὶ ἵνα προσάψωσι τὸν χαρακτῆρα προδότη
εἰς ὄντινα ἀνεδείχθη ἢ τυχὸν ἀναδειχθῇ φίλος τῆς συνταγ-
ματικῆς μεταρρυθμίσεως.

Δὲν δύναμαι, Κύριοι Βουλευταί, ἢ νὰ παρατηρήσω μετὰ
λύπης τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα τῆς ὑπὸ βούλευσιν προτάσεως,
διότι ἔχω τὸ καθῆκον ἵνα τὰ ἐνδείξω, ἅμα θεωρῶ αὐτὰ ὑ-
πάρχοντα, καὶ τοι, ὡς προεδήλωσα, τοῦ φρονήματός μου
ὅλας ἀντικειμένους εἰς τὸ φρόνημα τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Ἀλλὰ παρεκτός τῆς προσβολῆς τῶν συνειδήσεων ἡ πρό-
τασις ἐνέχει καὶ τὴν τῆς ἐλευθερίας τοῦ φρονήματος, ἥτις
οὐχ ἦττον ὀφείλει νὰ ἦναι σεβαστῆ ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ. Ἡ ἐ-
λευθερία τοῦ φρονήματος, εἶναι ἐν τῶν μᾶλλον βα-
ρυτίμων δωρημάτων τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισ-

μοῦ εἶναι προσὸν ἀναπόσπαστον ἀπὸ πάσης πολιτισμένης κοινωνίας· εἶναι μία ἐκ τῶν ἱερῶν ἀρχῶν, αἵτινες λαμπρύνουσι τὸν ἸΟ' αἰῶνα. Καὶ ὅμως πρόκειται σήμερον, ἵνα ἐλευθέρα Βουλὴ παραβιάσῃ πανδήμως ἀρχὴν ἐλευθερίας. Πρόκειται ἵνα ἢ ἸΒ' Ἰόνιος Βουλὴ ἐπισημοποιήσῃ τὴν προσβολὴν τοῦ φρονήματος καὶ λοιπὸν δεσμεύσῃ τὸ φρόνημα παρὰ τῷ Ἰονίῳ Λαῷ. Διότι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀναπτύξεως, ὅπως πᾶς τις ἐννοήσῃ ὅτι, ἅμα κηρυχθεῖσας ὡς ἐθνικῆς προδοσίας πράξεώς τινος, οὐδεὶς θέλει τολμήσει πλεόν οὐχὶ ν' ἀποπειραθῇ τὴν πράξιν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φρόνημά του, καίτοι κατὰ τὴν πεποιθήσιν του συμφέρον εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν καὶ ἄλλως προερχόμενον ἐκ πολιτικοῦ λάθους.

Οἰκτρά, ἀξιοθρήνητος ἢ κατάστασις τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ τὰ τοιαῦτα ἤθελον ἐμφανισθῇ καὶ ἐξ ἔργου μάλιστα τῆς ἀντιπροσωπείας. Ναι μὲν πέποιθα, ὅτι σκοπὸς τοιοῦτος δὲν ὑπῆρξεν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ προτεινάντος, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἀληθές εἶναι ὅτι τοιαῦτα γεννῶνται ἐκ τῆς προτάσεως συνέπειαι.

Ἀφ' ἐτέρου ἢ δέσμευσις τοῦ φρονήματος, οὐχὶ μόνον ἀπάδει πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ αἰσθήματος τοῦ Ἰονίου Λαοῦ, καθότι ἂν ἢ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ, ἤθελε σημαίνει, ὅτι ὑπάρχει δῆθεν φόβος μήπως ἢ ἐκδήλωσις τῆς μεταρρυθμιτικῆς ἰδέας κλονίσῃ τὸν κεκρυγμένον κατ' αὐτῆς ἐθνικὸν λόγον.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ πλημμελήματα καὶ τὰ ἐξαγόμενα τῆς προτάσεως. Ἀλλ' ἐπακολουθεῖ καὶ ἄλλο, ὅπερ ἐξέφυγε τὴν ἐξυδέρκειαν τοῦ Ἐντίμου Κ. Λομβάρδου. Ἐν τῇ προτάσει λέγεται, «καθὸ προσπάθεια νέας μετὰ τῆς Προστασίας συνθηκολογίας». Καὶ πῶς λοιπὸν; Ὑπάρχει ἄρα γε προηγουμένη τις συνθηκολογία μετὰ τοῦ Ἰονίου Λαοῦ καὶ τῆς Προστασίας, ἣτις νὰ παραβλάπτῃ τὸ Ἐθνικὸν ζήτημα; Ἡ ἰδέα αὕτη ἐμπεριέχεται προφανῶς ἐν τῇ ἐκφράσει νέας συνθηκολογίας. Ἀλλ' εἶναι ἰδέα ὅλως ἀνυπόστατος. Ἀπάδει πρὸς τὰ θέματα, ἅτινα ἐπανειλημμένως καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς διεκλήθησαν. Διότι καὶ ἢ συνθήκη τῶν Παρισίων θεωρεῖται

ὡς ἐπιβεβλημένη εἰς τὸν Ἰόνιον Λαόν, ὅστις δὲν ἦτον ἐν αὐτῇ συμβαλλόμενον μέρος, καὶ τὸ Σύνταγμα ἐπεβλήθη διὰ τῆς λόγῃς. Ἀπαράδεκτος, λοιπὸν, κατανατᾷ πᾶσα περὶ προὑπαρχούσης συνθηκολογίας ἰδέα, διότι, ὅπως συνθήκη τις θεωρηθῇ ὡς ὑποχρεωτικὴ, ἀπαιτεῖται καὶ πραγματικὴ ἐπέμβασις καὶ ἐλευθέρα συναινέσις ἐκ μέρους τοῦ ἐνδιαφερομένου.

Ἄρα καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐκφράσεως ἐκεῖνης ἢ πρότασις ἐνέχει ἀμάρτημα, ὅπερ ἢ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ υπερπηδήσῃ.

Τοιοῦτοι εἶναι οἱ λόγοι, δι' οὓς ἀντιτείνω εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Κ. Λομβάρδου. Μεταβαίνων δὲ ἵνα κάμω λόγον περὶ τῆς τοῦ Κ. Βαλαωρίτου, λυπούμαι ἀναγκαζόμενος ἵνα διαφωνήσω πρὸς τὸν Ἐντίμον συνάδελφόν μου, μετ' οὗ μὲ συνδέουσιν εὐλικρινῆς φιλία καὶ πρὸ πολλοῦ ἢ ἁρμονία τῶν αἰσθημάτων ἐν τῷ βουλευτικῷ σταδίῳ· ἀλλὰ πέποιθα ὅτι ἢ ἁρμονία αὕτη δὲν θέλει ἐξασθενησθῇ ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ διαφωνίας.

Παρατηρῶ ὅτι παρεκτὸς ἀνακριθείας τινὸς περὶ τὴν ἐκφρασιν, ἀνακριθείας, ἣτις ὀφείλει ἐκάστοτε ἵνα μὴ παρεισφύρῃ εἰς βουλευτικὰ ἔγγραφα, καὶ τοιαύτη εἶναι ἢ τῆς ῥήσεως ἀποβάλλει, ἣτις ὑποθέτει πρότασιν συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως, ἐνῶ πρότασις δὲν ὑπάρχει, ἀφ' ἐτέρου φρονῶ, ὅτι ἐν Βουλευτικῇ ἀποφάσει ὀφείλει νὰ ἐπιδιώκηται ὅσον ἐνεστὶν ἢ ἀπλότης, νὰ ἐμπεριέχωνται μόνον αἱ ἰδέαι αἱ ἐκδηλοῦσαι τὰ κύρια καὶ οὐσιώδη στοιχεία τοῦ ἀντικειμένου, περὶ οὗ πρόκειται, καὶ νὰ μὴ παρεμβαίνωσιν ἐκφράσεις ὑπερβολικαὶ ἢ ἐκφράσεις, τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη, καίτοι δύνανται νὰ ἦναι ἀκριβεῖς. Νομίζω ὅτι πρὸς τοὺς κανόνας τούτους δὲν συνάδει ἢ σύνταξις τῆς προτάσεως. Ἐγὼ, κκ. Βουλευταὶ, τρέμω ἀπέναντι τῆς ἰδέας τῆς σφαγιάσεως τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος. Φρονῶ ὅτι οὐδέποτε δύναται αὐτὸ νὰ σφαγιασθῇ, καθότι ὁσαδῆποτε γεγονότα παρεμβληθῶσι, δὲν δύνανται νὰ καταστρέψωσι τὸ ἐθνικὸν δικαίωμα, ὅπερ τηρεῖται ἀείποτε ἀκέραιον καὶ ἀπαράγραπτον κατέναντι οἰασδήποτε περιπετείας. Ἐπιτρέπεται

μὲν κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἐν τῇ θερμότητι τῆς συζητήσεως νὰ γενῆ χρῆσις τῆς ῥήσεως σφαγίας, ἀλλὰ δὲν θεωρῶ οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε συνετὸν τὸ νὰ ριφθῆ τοιαύτη τις ἔκφρασις ἐν μιᾷ διακηρύξει τῆς Βουλῆς. Παραπλήσια σκέψεις μοι παρουσιάζονται καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν νέου δεσμοῦ. Διότι, πρὸς τοῖς ἄλλοις, δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν ὑπαρξίν δεσμῶν μεταξὺ τοῦ Ἰονίου λαοῦ καὶ τῆς Προστασίας δυναμένων νὰ βλάψωσι τὸ ἐθνικὸν ζήτημα. Κατ' ἐμὲ τὰ στοιχεῖα, ἅτινα πρέπει νὰ ἐκφρασθῶσιν ἐν τῇ προκειμένῃ διακηρύξει, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀνέφερον, ὁμιλῶν περὶ τῆς προτάσεως τοῦ Κ. Φωκᾶ, δηλαδή—τὸ ἀπαράδεκτον πάσης συνταγματικῆς μεταβῆθιμίσσεως καὶ ἐν γένει παντὸς βήματος δυναμένου νὰ θεωρηθῆ ὡς συνθηκολογία κατέναντι τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως— ὁ κύριος οὗτος σκοπὸς τῆς Ἰονίου Ἀντιπροσωπείας—καὶ ἡ ἐπιδιώξις τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅπως ἐνδειχθῆ ἢ ἐνέργεια, ἥτις πρὸς τοῦτο ὀφείλει νὰ γίνεται διὰ παντὸς νομίμου μέσου. Καὶ τὰ στοιχεῖα ταῦτα βλέπω ἀρκούντως ἐκπεφρασμένα ἐν τῇ προτάσει τοῦ Κ. Φωκᾶ. Αὐτὴ δὲ πρὸς τούτοις ἐκδηλοῖ καὶ τὴν πρὸς ἔκφρασιν τῶν δογμάτων τῆς Βουλῆς προθυμίαν, καίτοι μὴ ὑπαρχούσης προτάσεως.

Ἰδοῦ, Κύριοι Βουλευταί, οἱ λόγοι, δι' οὓς ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης κειμένων τριῶν προτάσεων προκρίνω τὴν τοῦ Κ. Φωκᾶ, ἐὰν μὴ γίνῃ δεκτὴ ἢ προκαταρκτικὴ, ἣν πρὸ πάσης ἄλλης ἐσύστησα. Ἐπὶ μιᾷ ἐκάστης ἐξέθηκα τοὺς λόγους μετὰ ἀπλότητος καὶ ἡρεμίας, προθέμενος, ἵνα ὅσον ἔνεστι διασαφίσω τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος καὶ ἵνα ἀποφύγω τὴν ὀρμὴν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὃν τὸ αἶσθημα δύναται νὰ γεννήσῃ. Φρονῶ ὅτι αἱ πλημμέλειαι, ἃς ἐσημείωσα εἰς τὰς δύο πρώτας προτάσεις, εἶναι πραγματικαί, εἶναι ἄξιαι σπουδαίας προσοχῆς ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς. Εἰς αὐτὴν ἐναπόκειται, ἵνα ἀποφανθῆ. Εὐχομαι, ἵνα ἡ ἐκλογὴ ἀποβῆ ἢ ὀρθωτέρα καὶ ἢ μᾶλλον συμφέρουσα εἰς τὸν Ἰόνιον Λαόν. Ἐγὼ δὲ περαινῶ τὴν ἀγόρευσίν μου, οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ προσθέσω εἰμὴ ἀπο-

τεινόμενος εἰς τὸν πατριωτισμὸν σας νὰ εὐχηθῶ, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἢ τῆς Βουλῆς ἀπόφασις ἀποβῆ ὁμόφωνος, καθὰ δι' ὁμοθυμίας ἐκηρύχθη παρὰ τῆς ἸΑ' Βουλῆς ἢ μόνῃ θέλησιν τοῦ Ἰονίου Λαοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως.

(Χειροκροτήσεις ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀκούεται σημεῖόν τι ἀποδοκιμασίας, αἱ δὲ χειροκροτήσεις ἐξακολουθοῦσιν ἰσχυρότεραι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ζητωκραυγαί.)

Τινὲς τῶν Βουλευτῶν ἀγανακτοῦντες διὰ τὴν ἀποδοκιμασίαν ἐγείρονται ἐκ τῆς ἑδρας τῶν, ὁ δὲ Πρόεδρος διακόπτει τὴν Συνεδρίασιν.

Παρελθούσης δὲ ἡμισείας ὥρας, ὁ Πρόεδρος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ καθέξας τὴν ἑδραν του, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ ἀκροατήριον εἶπε·

Κατὰ προτροπὴν ἐντίμων Βουλευτῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἑδραν μου, ὅπως ἀναγγείλω εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅτι ἔνεκα τῶν ἀτοπημάτων, τὰ ὁποῖα πρὸ μικροῦ συνέβησαν, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι ν' ἀποδώσω εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν τῆς Κερκύρας, διότι οὐ μόνον δὲν ἤθελον ἐμποιεῖ τιμῆν εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἤθελον διαταράττει καὶ τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς καὶ ἀφαιρῆ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Βουλευτοῦ, θέλω, ὅπως προληφθῶσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὰ τοιαῦτα, λάβει μέτρα κατάλληλα πρὸς ἀνακάλυψιν εἰ δυνατόν τῶν ἀτακτησάντων, καὶ τοῦτο κατὰ συναίνεσιν καὶ τῆς Βουλῆς.

Ἡ Βουλὴ συναίνει.

Ὁ Κ. Μαρίνος λαβὼν τὴν ἄδειαν λέγει. Ἐγὼ δὲν δύναμαι, Κύριε Πρόεδρε, νὰ ἐμποδίσω Ἰμᾶς ἀπὸ οἰουδήποτε μέτρου κρινήντε ὑπαγορευόμενον Ἰμῖν ὑπὸ τῶν καθηκόντων σας. Ὁφείλω δὲ νὰ δηλώσω, ὅτι τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν ζητῶ οὐδὲν μέτρον πρὸς ἱκανοποίησίν μου, διότι περιφρονῶ τοιαῦτα ἀτοπήματα, οἷον τὸ πρὸ μικροῦ συμβάν. Ἐσυνήθισα νὰ περιφρονῶ τὰ κινήματα τῆς ῥαδιουργίας καὶ τῆς ἀγυρτείας, αἵτινες

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐν τῇ πατρίδι μου ἐπετέθησαν ἀείποτε κατ' ἐμοῦ, ἔλαβαν δὲ παρ' αὐτῆς ἀποχρῶσαν διδασκαλίαν καὶ προσφάτως. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ μὴ ἐκδηλώσω τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι τὸ πρὸ μικροῦ φανὲν ἀτόπημα δὲν δύναται ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸν λαὸν τῆς Κερκύρας, παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβον ἀείποτε δείγματα συμπαθείας ὑπὲρ τὴν ἀξίαν μου, καθὼς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ στιγμῇ τοῦ ἀτοπήματος ἐκείνου. Διὸ εὐγνωμονῶ πρὸς τὸν ἀγαθὸν καὶ νοήμονα λαὸν τῆς Κερκύρας.

(*Νέαι καὶ παρατεταμέναι χειροκροτήσεις.*)

Πηγὴ τοῦ ἐν μέσῳ τῶν γενικῶν πρὸς τὴν ἀγόρευ-
σιν ταύτην ἐπευφημιῶν ἀπροσδοκῆτοῦ σημείου ἀπο-
δοκιμασίας ἦσαν, ὡς πασιδῆλον ἐγένετο, τὰ δόλια
χεῖλη ἀνθρωπαρίου τινός, γεννηθέντος μὲν ἐν Λευκά-
δι, γνωστοῦ δὲ ὡς ὄργανου οὐχὶ πολιτικοῦ τινός κόμ-
ματος, ἀλλὰ συμμορίας τινῶν ἀτόμων ἐν ἐκείνῃ τῇ
Νήσῳ, ἀδιαλείπτως ραδιουργούντων κατὰ τοῦ ἐντί-
μου ἀνδρός καὶ ἀξίου Βουλευτοῦ Κ. Μαρίνου. Ἡ συμ-
μορία ἐπλήχθη καιρίως ἐκ τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ ἐκλογῆς,
εἰς ἣν πρὸς τιμὴν τῆς ἰδίας Πατρίδος οἱ Λευκάδιοι ἐξ
αὐθορμήτου ζήλου καὶ μετὰ σπανίου ἐνθουσιασμοῦ ἐ-
προθυμοποιήθησαν· ἀλλ' οὐχ' ἤττον διατελεῖ μετερχο-
μένη, ὡς καὶ πρότερον, κατὰ τοῦ Πατριώτου τὸ βδε-
λυρὸν ἔργον τῆς συκοφαντίας. Ἐν δὲ τῶν ὀργάνων
τῆς κατήντησεν, ὡς εἴρηται, καὶ εἰς ἀπονενομημένην
πρᾶξιν ἐντὸς τοῦ Βουλευτηρίου.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ Βουλῇ ἐγερωθεῖσα ἐκ τούτου ἄ-
κρα ἀγανάκτησις, καὶ τὰ ζωηρότερα ὑπὲρ τῆς ἀγο-
ρεύσεως δείγματα, δι' ὧν τὸ ἀμερόληπτον Κοινὸν
τῆς Κερκύρας αὐθωρεῖ καὶ αὐθορμήτως κατέπνιξε τὴν
ἀνάγωγον πρᾶξιν, καὶ ἡ ἐκτὸς τοῦ Βουλευτηρίου διὰ
γενικῆς φωνῆς μαρτυρία τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων κα-
τεδίκασαν δεόντως τὸ τόλμημα τοῦ πάθους, ἀπένειμον

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

δὲ πάνδημον πρὸς τὸν ῥήτορα ἱκανοποίησιν καὶ νέον
δεῖγμα παρέσχον ἧς αὐτὸς ἀπολαύει ὑπολήψεως καὶ
παρὰ τῆ Κερκυραϊκῆ κοινωνία.

Τούτων ἕνεκεν οἱ ἐκδίδοντες τὴν ἀγόρευσιν συμ-
πατριῶται του ἐκπληροῦσιν εὐάρεστον καθῆκον, ὁμο-
λογοῦντες διὰ τοῦ ὑποφαινομένου εὐγνωμοσύνην
πρὸς τοὺς ἀδελφούς των Κερκυραίους, καὶ μαρτυροῦν-
τες περὶ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος πάντων τῶν εἰλικρι-
νῶν Λευκαδίων.

Ἀλέξανδρος Σταματόπουλος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΛΣ2.Φ5.000F

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ